

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С. Макаренка**

Інститут філології

Курсова та дипломна робота з української літератури

Методичні рекомендації для студентів-філологів та викладачів
вищих навчальних закладів

Суми
Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка
2009

УДК [371.214.114:821.161.2](072)

ББК 83.3(4 УКР)р30

К93

Друкується згідно з рішенням Вченої ради Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка

Укладачі: кандидат філологічних наук, доцент **Владимирова В.М.**;
кандидат філологічних наук, доцент **Кириленко Н.І.**

Рецензенти:

Харченко І.І. – канд. філол. наук, доцент;

Савченко З.В. – канд. філол. наук, доцент

К93 Курсова та дипломна робота з української літератури: Методичні рекомендації для студентів-філологів та викладачів вищих навчальних закладів. – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2009. – 28 с.

УДК [371.214.114: 821.161.2](072)

ББК 83.3 (4 УКР)р30

Передмова

Курсова робота з української літератури є важливим етапом науково-дослідницької діяльності студентів-філологів, значним чинником удосконалення теоретичної, загальнопрофесійної та спеціальної підготовки майбутніх бакалаврів, магістрів. Вона сприяє розширенню наукового світогляду, формує навички теоретичного дослідження, готує студента до написання майбутньої дипломної роботи та науково-практичної діяльності після закінчення вищого навчального закладу.

Курсова робота передбачає проведення студентами самостійного навчально-наукового дослідження з навчального курсу чи з окремих його розділів. Вона виконується з метою закріплення, поглиблення і удосконалення знань, одержаних студентами під час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Крім цього дає їм можливість виявити, самостійно осмислити літературознавчу проблему, формувати висновки і рекомендації з предмету дослідження.

Курсова робота з літератури потребує копіткої роботи з художніми текстами, зокрема проникненнями в глибини його структури, дослідження використаних автором зображально-виражальних засобів, ґрунтовного ознайомлення з літературознавчо-критичними матеріалами, дотичним до теми роботи і т.п.

Дипломна робота з літератури це – кваліфіковане навчально-наукове дослідження студента, яке виконується на завершальному етапі навчання в інституті. Для значної частини студентів-випускників воно є стартовою сходинкою в науку.

У дипломній роботі студент повинен:

- показати міцні теоретичні знання з обраної теми та вміння проблемно їх застосовувати;
- обґрунтувати актуальність теми, відповідність її сучасному стану розвитку літературознавчої науки;
- уміти критично аналізувати монографічні та періодичні видання з теми, узагальнювати матеріали літературознавчих досліджень, робити системні висновки;

– подати ґрунтовний аналіз художніх текстів, що стали об'єктом дослідження.

Пропоновані методичні рекомендації є спробою узагальнити та систематизувати інформацію, пов'язану з виконанням студентами-філологами денної та заочної форм навчання курсової та дипломної роботи з української літератури. Вони містять етапи роботи над курсовим та дипломним дослідженням, їх структуру, вимоги до оформлення.

У них також подано орієнтовану тематику курсових та дипломних робіт, список рекомендованої літератури.

Ознайомлення з методичними рекомендаціями буде корисним студентам-філологам під час написання ними курсових та дипломних робіт з української літератури.

Курсова та дипломна робота з української літератури як важливий етап розвитку науково-дослідницької діяльності студентів-філологів

Вагому роль у підготовці висококваліфікованих конкурентноспроможних кадрів для сучасної системи шкільної освіти відіграє науково-дослідницька діяльність студентів.

Науково-дослідницька діяльність – це інтелектуальна праця, спрямована на придбання знань, умінь і навичок. Успішне володіння студентами-філологами навичками наукового дослідження і творчої роботи допоможе їм у майбутньому порівняно легко включитися у професійну педагогічну діяльність, переводити наукові знання у площину практичного використання.

Безперервність наукової діяльності є загальновизнаною умовою її результативності, тому у вищому навчальному закладі існує єдність цілей і напрямів навчальної та наукової роботи, тісна взаємодія їхніх форм і методів. Це забезпечує участь студентів у науковій діяльності протягом усього періоду навчання, постійний розвиток науково-творчих потенцій, поступове зростання обсягу і складності набутих знань, умінь, навичок у процесі виконання наукової роботи.

Теми курсових та дипломних робіт пропонуються студентам з урахуванням їх наукових зацікавлень. Передбачається, що студент до третього курсу, коли потрібно писати першу курсову роботу з літератури, уже займається науковою роботою – веде участь у проблемній групі чи науковому гуртку, готує доповіді на практичні заняття та конференції, виконує індивідуальне науково-дослідницьке завдання з предмету тощо – і має власні наукові інтереси.

Науково-дослідницька діяльність студентів-філологів покликана вирішити насамперед такі завдання, як формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукових досліджень, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей. Крім цього вона розвиває здатність застосовувати теоретичні знання у своїй майбутній навчально-педагогічній діяльності, стимулює необхідність її

постійного оновлення та удосконалення. Зрештою, неможливо уявити сучасного вчителя-словесника без широкого наукового кругозору та наукової ерудиції.

Науково-дослідницька діяльність студентів входить до навчальних планів як обов'язкова для всіх студентів. Підготовка та захист курсових та дипломних робіт є одним із її головних етапів.

Курсові роботи з української літератури за навчальною програмою Інституту філології Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка пропонуються студентам третього курсу. Їхня тематика розглядається та затверджується на засіданні кафедри української літератури. Виконання курсових робіт визначається графіком. Зазвичай курсова робота стає в подальшому частиною дипломного дослідження.

Студент, який виконує курсову або дипломну роботу, повинен насамперед ознайомитися з вимогами до такого виду досліджень. Оскільки курсові та дипломні роботи повинні мати ознаки наукового дослідження, то особлива увага в них звертається на глибоке теоретичне висвітлення проблеми як у цілому, так і окремих її складових. Курсова та дипломна робота повинна бути написана літературною мовою, з використанням наукових термінів. Слід пам'ятати, що в науковій термінології немає синонімів – інше слово має інше значення.

Основною вимогою, яку ставлять перед студентами, що працюють над курсовими та дипломними роботами, є самостійне і творче їх виконання.

Інколи можна спостерігати, що студенти зловживають цитатами, запозиченими із статей, монографій, підручників та з мережі Internet, які тільки сполучені окремими власними фразами. Звичайно, що така робота не може бути позитивно оцінена.

Дипломна робота з ознаками плагіату рішенням Державної екзаменаційної комісії також знімається з розгляду, виставляється незадовільна оцінка, а захист нової (написаної на іншу тему) дипломної роботи можливий не швидше, ніж через рік.

Студенту надається право обирати тему курсової та дипломної роботи з числа тем визначених науковим керівником, або запропонувати свою з обґрунтуванням її актуальності та наукової новизни. Незалежно

від обраної теми структура курсової (дипломної) роботи має бути такою: титульний аркуш, зміст, вступ, кілька розділів (при потребі й підрозділів), висновки, список використаної літератури, додаток (за потребою).

Керівництво курсовими та дипломними роботами здійснюється викладачами кафедри української літератури, які мають учену ступінь кандидата філологічних наук.

Етапи написання курсової та дипломної робіт

Раціональніше організувати роботу над курсовими чи дипломними дослідженнями, правильно розподілити свій час, спланувати його, глибоко й своєчасно розробити обрану тему допоможе такий алгоритм :

- вибір теми;
- пошук і відбір літератури з теми, її вивчення;
- складання попереднього плану, узгодження її з керівником;
- написання вступу, розділів та підрозділів;
- формулювання висновків і рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел та додатків;
- літературне й технічне оформлення роботи, виправлення помилок;
- рецензування, підготовка до захисту і захист курсового проекту, дипломної роботи.

Підготовчий етап роботи над дипломною та курсовою роботою починається з вибору теми, її осмислення та обґрунтування. З переліку тем, запропонованих кафедрою, студент обирає ту, яка найповніше відповідає його навчальним інтересам і творчим здібностям. Подальше коригування теми можливе лише з дозволу наукового керівника.

При з'ясуванні об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою курсової чи дипломної роботи є системні логічні зв'язки. Об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної інформації. Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Наприклад, обравши тему дипломної роботи *«Історичні романи І. Нечуя-Левицького: особливості поетики»*, об'єктом аналізу визначаємо історичні романи І. Нечуя-Левицького, науково-популярні нариси, архівні матеріали, які розглядаються в контексті літературного процесу другої пол. 19 століття. Предметом дослідження є визначення особливостей поетики історичних романів

цього прозаїка.

У такій темі, як *«Літературна історія літописних оповідань про хрещення Русі (11-18 ст.)»*. Об'єктом дослідження є історіографічна та житійна проза України від часів Київської Русі до кінця 18 ст., українська історична драма та проза 18 століття.

Предмет дослідження — оповіді про хрещення Ольги та хрещення Русі Володимиром в літописах, синопсисах, житіях та історичній драмі 18 ст.

Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: що розглядається? Разом з тим предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується. А предметом — те, що в цьому об'єкті має наукове пояснення.

Виконання завдань курсового та дипломного досліджень неможливе без уважного ознайомлення з художніми текстами та основними літературно-критичними джерелами. Опрацювання художніх текстів, критичних статей слід здійснювати уважно, не поспішаючи, акуратно занотовуючи потрібний для розділів фактичний матеріал (радимо не забувати відразу зазначати сторінку видання — це полегшить подальшу роботу над вашим дослідженням).

На початковій стадії збирання інформації студент також звертається й до електронних каталогів бібліотек міста, Internet. У нагоді стануть також каталоги кабінету української літератури та бібліотеки університету. Неоціненні матеріали містить Національна наукова бібліотека імені М. Вернадського у м. Києві, відвідання якої значною мірою полегшило б написання дипломної роботи на цьому етапі.

Під час джерелознавчих пошуків необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб конкретніше і точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження.

До джерельних матеріалів належать тексти творів письменника (художні, критичні, публіцистичні), його щоденники (щоденникові нотатки, епістолярна спадщина тощо).

Цінними для роботи є багатотомні найповніші зібрання творів

письменника, факсимільні видання.

Радимо бути пильним молодому досліднику під час опрацювання такої літератури, оскільки важливий матеріал міститься у примітках, заувагах, що подані, зазвичай, у кінці книжки. Якщо багатотомного видання немає, то потрібно звернутися до пошуку якомога більшої кількості наукових творів письменника (різних років і видавництв).

Якщо тема вимагає типологічно-порівняльного аналізу творів, студентові варто послуговуватись різноманітними джерелами. Велику допомогу він матиме від:

- допоміжної літератури (бібліографічних покажчиків, літописів життя і творчості митця, збірників, монографій про окремих письменників);

- джерел поточної інформації (журнальних і газетних статей тощо);

- збірників, присвячених письменнику;

- матеріалів наукових конференцій;

- довідкової літератури (енциклопедій, енциклопедичних, літературознавчих словників тощо).

Бажано скласти картотеку, яка на відміну від записів у зошиті, зручна тим, що її завжди можна поповнювати новими матеріалами, контролювати повноту добору літератури з кожного розділу курсової (дипломної) роботи, знаходити необхідні записи. Картки можна групувати в будь-якому порядку залежно від мети або періоду роботи над дослідженням. Звісно ж, можна створити відповідну електронну (комп'ютерну) версію робочої картотеки. Її картки використовують для складання списку літератури, тому бібліографічні описи на них мають бути повними, й, крім основних відомостей про видання, містити анотацію, назву бібліотеки, в якій зберігається джерело.

Складену з теми роботи картотеку необхідно дати на перегляд науковому керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчати в першу чергу, а також ті, що слід виключити з картотеки або включити до неї.

Другий етап починається з вивчення та конспектування літератури з теми дипломного проекту або курсової роботи. Починати ознайомлення

з виданням слід з титульного аркуша, з'ясувавши, де, ким і коли воно було видане.

Читаючи видання, треба уважно стежити за ходом авторської думки, вміти відрізнити головні положення від доказів та ілюстрованого матеріалу. Часто статті з наукових збірок складні для сприйняття, тому необхідно їх читати кілька разів, намагаючись виділити головну ідею та аргументи, якими автор її доводить.

Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему курсової (дипломної) роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження.

Слід мати на увазі, що чим ширше і різноманітніше коло джерел, тим вищою є теоретична та практична цінність дослідження.

Після ознайомлення з літературою студент вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і готовий до складання плану (змісту) своєї роботи. Однак без попереднього вивчення теми, ознайомлення з художніми текстами, критичною літературою важко визначити основні питання, які відображають її зміст.

Правильна та логічна структура курсової (дипломної) роботи – запорука успіху розкриття теми.

План (зміст) курсової (дипломної) роботи обов'язково повинен бути погоджений із науковим керівником ще до початку роботи над її текстом. Попередній план може ще коригуватись протягом усієї роботи над розкриттям обраної теми дослідження..

До формулювань заголовків і підрозділів курсової та дипломної роботи висуваються такі основні вимоги: стислість, чіткість і синтаксична різноманітність у побудові речень з переважанням простих; послідовне та точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

Курсова робота може мати простий план, який включає вступ, основну частину (3-4 питання), висновки, список використаних джерел та, за необхідності, додатки:

Наприклад, зміст курсового дослідження на тему «Художнє відтворення історії у драматичних поемах Ліни Костенко»:

Вступ

1. Художньо-філософське осмислення духовності українського

народу в поемі-баладі «Скіфська одіссея».

2. Народнописенне мислення та фольклорний характер вираження історизму в драматичній поемі «Дума про братів неазовських».

3. Художнє розкриття діалектики стосунків особи та суспільства, митця і держави у драматичній поемі «Сніг у Флоренції».

Висновки

Література

Дипломна робота обов'язково має складний план, який включає вступ, 2–4 розділи, один з яких або кілька поділяються на підрозділи, висновки, список використаних джерел та, за потреби, додатки. Наприклад, зміст дипломної роботи на тему «Художньо-філософське вирішення моральних проблем у драмах Володимира Винниченка»:

ВСТУП

РОЗДІЛ I

ДРАМАТИЧНА СПДЩИНА В.ВИННИЧЕНКА У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ДРАМАТУРГІЇ

1.1. Поєднання стильових течій і напрямів у творчості драматурга.

1.2. Інтерпретація ідей Ф.Ніцше у драмах В.Винниченка.

РОЗДІЛ II

ПОШУКИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО АБСОЛЮТУ У ДРАМАХ МИТЦЯ

2.1. Філософське осмислення дихотомії «істина-брехня» у п'єсі В.Винниченка «Брехня».

2.2. Гріх як дегармонізуючий фактор буття в однойменній п'єсі драматурга.

2.3. Проблема роздвоєння людської душі в час історичних катаклізмів (за драмою «Між двох сил»).

2.4. Художнє осмислення сенсу буття в п'єсі В.Винниченка «Чорна Пантера і білий Ведмідь».

ВИСНОВКИ

ЛІТЕРАТУРА

ДОДАТКИ

Слід мати на увазі, що кожний розділ змісту висвітлює самостійне питання, а підрозділ – окрему частину цього питання. Наприклад,

Розділ має назву «Історичне минуле в художньому світі лірики

Ліни Костенко». Підрозділи можуть звучати так:

1. *Духовні першоджерела українського народу в художніх пошуках поетеси.*

2. *Новаторство Л.Костенко в інтерпретації сюжетів біблійної та давньоруської історії, світових образів.*

3. *Утвердження національних історико-культурних традицій в поезії авторки.*

У вступі обґрунтовується актуальність теми, що вивчається, її практичне значення; визначаються об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилось; розкривається структура роботи, її основний зміст. Частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, в який включають найбільш цінні, актуальні джерела. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітлення в літературі основних аспектів теми.

Наприклад, дипломна робота на тему *«Історична основа й художній домисел у романах Павла Загребельного («Диво», «Я, Богдан»)*».

Мета дослідження – шляхом аналізу образів історичних постатей князя Ярослава Мудрого та гетьмана Богдана Хмельницького дослідити історичну основу романів П.Загребельного *«Диво»* та *«Я, Богдан»*, встановити частку в них художнього домислу. Розкрити його роль і значення у творах та суть полеміки письменника з історією.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

– дати загальну характеристику діяльності Ярослава Мудрого, найбільш поширену в історіографії, пояснити причини відходу від неї П.Загребельним у романі *«Диво»*;

– дослідити суть переосмислення письменником історичних відомостей про походження князя та його шлях до влади;

– визначити специфіку художнього домислення літописних статей про епоху правління Ярослава Київською Русі;

– показати вміння П.Загребельного за допомогою художнього

домислу компенсувати недостатність історичних відомостей про особисте життя князя, його родину;

– порівняти зображення постаті Богдана Хмельницького як особистості в історіографії та романі П.Загребельного «Я, Богдан»;

– проаналізувати спільне та відмінне в поглядах істориків та автора на роль Богдана Хмельницького в українській історії, його державну діяльність;

– узагальнити специфіку інтерпретації історичних постаті П. Загребельним, роль і доцільність художнього домислу в романах «Диво» та «Я, Богдан».

Теоретико-методологічною базою дипломної роботи є праці українських літературознавців В. Дончика, М. Слабошпицького, В. Фащенко, та істориків М. Аркаса, М. Грушевського, М. Костомарова, І. Крип'якевича, О. Субтельного, П. Толочка та ін.

При написанні дипломної роботи було застосовано порівняльний метод дослідження, а також такі прийоми наукового аналізу, як синтез, індукція та власне аналіз.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його матеріал може бути використаний при вивченні творчості П.Загребельного на уроках української літератури, позакласного читання та позакласних заходах у школі, в курсі історії української літератури як навчального предмету філологічних факультетів, при написанні рефератів, курсових та дипломних робіт.

Матеріали дослідження апробовано шляхом виступу на конференції під час студентських «Днів науки», а також написано статті на теми «Постать Ярослава Мудрого в історіографії та специфіка її інтерпретації»

П. Загребельним у історичному романі «Диво» («Богдан Хмельницький як художній персонаж історичного роману П. Загребельного «Я, Богдан»: полеміка з історією») й видруковано у збірнику «Філологічні науки» Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка.

Основна частина роботи поділяється на 3-4 розділи, що логічно пов'язані між собою.

Виклад змісту кожного питання повинен бути доказовим, науково аргументованим і поясненим (а не описовим і декларативним). Теоретичні положення та висновки повинні ґрунтуватися на конкретних матеріалах проведеного у них дослідження, реальної дійсності, факти і приклади повинні бути не випадковими, а типовими. Теоретичні положення й методичні підходи є основою для аналізу первинних матеріалів. Уміння письмово теоретично обґрунтовано подати матеріал свідчить про сформованість знань студента, їх систематизацію та свідоме засвоєння. Кожен розділ чи підрозділ повинен мати таку схему: короткий вступ, факти та їх опис, проведення дослідження на основі обраного наукового методологічного апарату.

Логічним завершенням дипломної та курсової роботи є висновки. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Висновки повинні нести наукову новизну чи особисту думку автора до уже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного характеру, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Цитування художнього тексту, літературно-критичних статей у висновках є недоречним.

Список використаної літератури відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивченості досліджуваної теми, є візитною карткою автора роботи, й свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою.

Окремі частини тексту, що мають самостійне значення, можуть бути вміщені в додатки.

Рекомендований обсяг курсової роботи – 25–30, дипломного дослідження – 55–75 друкованих сторінок.

Вимоги до оформлення науково-дослідницьких робіт

Літературне оформлення курсової та дипломної роботи є важливим елементом її виконання і одним із багатьох чинників, на які зважає комісія при оцінюванні під час захисту. Передусім звертається увага на змістовний аспект викладу матеріалу (логічність і послідовність, повнота і репрезентативність, тобто широта використання наукових джерел, загальна грамотність та відповідність стандартам і прийнятим правилам), а також на текст роботи, список літератури і додатки, на зовнішнє оформлення. У дипломних та курсових роботах необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів, не рекомендується вживати вирази-штампи, вести виклад від першої особи: "Я спостерігав", "Я вважаю", "Мені здається", "На мою думку". Слід уникати в тексті частих повторень слів чи словосполучень.

Науковий виклад повинен складатися із суджень, метою яких є доказ істин, що повинні бути доведеними, тому для наукового тексту є характерними завершеність, змістовна цілісність, логічність.

Доречним є використання таких висловів, що відображають причинно-наслідковий зв'язок, як наприклад:

- тому, відповідно до чого;
- внаслідок того, що та ін.

Висновки слід починати такими зворотами:

- таким чином;
- узагальнюючи сказане і т.п.

Дипломна робота (як і курсова) з літератури передбачає посилання не тільки на літературознавчо-критичні праці, а й на художні тексти, їхній вдумливий аналіз. Варто пам'ятати, що основою аналізу художнього твору є сам текст.

Курсова (дипломна) робота повинна бути написана літературною мовою. Текст друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А 4 (210x299 мм), кегль 14, поля таких розмірів: верхнє та нижнє – не менше 20 мм, лівє – не менше 30 мм, правє – 10 мм.

При згадуванні в тексті прізвищ (учених-дослідників, практиків) ініціали імені, як правило, ставляться перед прізвищем (М. Ільницький, а не Ільницький М., як це прийнято у списку літератури).

Розділи і підрозділи прийнято нумерувати арабськими цифрами (у ряді ВНЗ розділи нумерують латинськими цифрами). Підрозділи нумерують окремо в кожному розділі. Позначення розділів та підрозділів, їх порядкові номери пишуть в одному рядку із заголовком, причому при вирівнюванні по центру; у кінці крапка не ставиться.

Усі сторінки роботи нумеруються від титульної до останньої без пропусків або літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ній цифра 1 не ставиться, другою вважається сторінка, що містить "зміст", на ній цифра 2 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 3 і далі згідно з порядком.

Дипломна та курсова робота починається з титульного аркуша. На ньому вказуються міністерство, назва інституту (університету), назва кафедри, на якій виконувалась курсова чи дипломна робота, повна назва теми, прізвище та ініціали студента, курс, група, у якій він навчається, прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника та рецензента, рік і місце виконання роботи. Наприклад:

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка
Інститут філології

Кафедра української літератури

Шевченко Олеся Іванівна
ПРЕКРАСНЕ В ХУДОЖНЬО-ПОЕТИЧНОМУ ВІДТВОРЕННІ
ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

Дипломна робота

Науковий керівник –
кандидат філологічних наук, доцент Кириленко Н.І.,
Рецензент –
кандидат філологічних наук, доцент Владимирова В.М.

СУМИ 2009

На наступній сторінці розміщується зміст із позначенням сторінок, на яких указаний кожний з елементів плану, викладений у роботі. Усі розділи і підрозділи, що є у плані, мають бути виділені в тексті заголовками та підзаголовками. Наприклад:

ЗМІСТ

| | |
|----------------------------|----|
| ВСТУП..... | 3 |
| РОЗДІЛ I | |
| НАЗВА..... | 8 |
| 1.1. Назва підрозділу..... | 8 |
| 2.1. Назва підрозділу..... | 20 |
| РОЗДІЛ II | |
| НАЗВА..... | 30 |
| 2.1. Назва підрозділу..... | 30 |
| 2.2. Назва підрозділу..... | 40 |
| 2.3. Назва підрозділу..... | 50 |
| ВИСНОВКИ..... | 56 |
| ЛІТЕРАТУРА..... | 61 |
| ДОДАТКИ..... | 65 |

Список повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку записувати видання українською мовою, потім – іноземними (якщо такі наявні).

Зразок оформлення бібліографічного опису у списку джерел:

ЛІТЕРАТУРА

Книги:

Один автор: 1. Шкляр В. Елементал: [роман]/ Василь Шкляр. – Львів: Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).

Два автори: 1. Матяш І.Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І.Матяш, Ю.Мушка. – К.: Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1]с. – (Бібліотека наукового

щорічника «Україна дипломатична»; вип.1).

Без автора: Воскресіння мертвих: українська барокова драма: антологія/ [упорядкув., ст., пер. і прим. В.О.Шевчук]. – К.: Грамота, 2007. – 638, [1] с.

Багатотомний документ: Реабілітовані історією. Житомирська область: [у 7 т.]. – Житомир: Полісся, 2006 – (Науково-документальна серія книг «Реабілітовані історією»: У 27 т./ голов. редкол.: Тронько П.Т. (голова) [та ін.]). Кн.. 1 / [обл. редкол.: Синявська І.М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2]с.

Словники:

1. Тимошенко З.І. Болонський процес в дії: словник-довідник основ термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. / З.І.Тимошенко, О.І.Тимошенко. – К.: Європ. ун-т, 2007. – 57 с.

Електронні ресурси: 1. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті: (підсумки 10-ї Між нар.конф. «Крим-2003») [Електронний ресурс] / Бібліотечний вісник- 2003. - № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн.: [htt: // www.nduv.gov.ua/artisles/ 2003/03 klinko.htm](http://www.nduv.gov.ua/artisles/2003/03/klinko.htm).

У тексті роботи слід давати у дужках посилання на номери списку. Через кому ставимо сторінку тексту. Наприклад:

Сучасна дослідниця Ніла Зборовська зауважує: *«Після багатократної втрати державності єдиним благом, яке залишилося для українців, була література. Вона давала змогу символічно осмислювати минуле державотворення і творити модель майбутньої Держави, щоразу нагадуючи, що на початку державності, як і людської цивілізації, стоїть Велике Слово.*

Тому кодом української літератури став код державності» [5, 468].

Додатки повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту. Нумерація аркушів з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок основного тексту роботи.

Захист роботи

Виконана курсова робота у встановлений регламентом термін передається науковому керівнику для рецензування. У своїй рецензії викладач зазначає позитивні моменти й недоліки курсової роботи, оцінює ступінь самостійності формулювання основних положень та висновків, наявність елементів творчого пошуку й новизни, величину масиву опрацьованої інформації, дотримання вимог щодо змісту й оформлення проведеного дослідження, а також робить висновок щодо допуску до захисту з попередньою оцінкою за чотирибальною шкалою. У разі незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена з урахуванням зауважень рецензента. Вдруге робота здається з попередньою рецензією.

Захист курсових робіт здійснюється за встановленим графіком, прилюдно, перед комісією, до якої, як правило, входять науковий керівник, Голова ДЕК, екзаменатор, члени ДЕК, секретар. Процедура захисту відбувається у присутності однокурсників і передбачає стислий виклад студентом головних проблем дослідження та їх вирішення, відповіді на запитання. До захисту студент отримує свою роботу, знайомиться з рецензією й готується аргументовано відповісти на зауваження, зроблені рецензентом. У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань студентом досліджуваної теми, вміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання. Остаточна оцінка вноситься в відомість та залікову книжку студента й після захисту не підлягає.

Успішний захист дипломної роботи є підставою для присвоєння випускнику Державною екзаменаційною комісією (ДЕК) кваліфікації відповідно до чинного "Переліку кваліфікацій", розробленого Міністерством освіти і науки України та видання йому державного документа про вищу освіту.

Дипломні роботи до захисту перед Державною екзаменаційною комісією проходять такі етапи:

- 1) перевірка науковим керівником відповідності оформлення (остаточно відрукованої неопалітуреної) роботи встановленим вимогам

(викладеним вище) – до 20 квітня.

2) подання дослідження на кафедру (до 15 травня). Для цього необхідні:

а) опалітурений примірник дипломної роботи з підписом студента, наукового керівника та рецензента;

б) дискета або CD з комп'ютерним варіантом роботи у форматі Word 2003 чи 2005;

в) відгук наукового керівника;

г) рецензія.

3) попередній захист дипломної роботи визначається на засіданні методичної комісії кафедри української літератури й доводиться до відома студентів. На попередній захист необхідно представити:

– зміст;

– надрукований текстовий матеріал дослідження, список літератури.

Студенти, роботи яких були позитивно оцінені на попередньому захисті, допускаються до складання державних іспитів та захисту дипломної роботи перед Державною екзаменаційною комісією.

Захист дипломної роботи відбувається прилюдно на засіданні Державної екзаменаційної комісії. Студент готує виступ на 10–12 хвилин з використанням необхідного ілюстративного матеріалу. Запитання на захисті дипломної роботи можуть ставити не лише члени ДЕК, а й будь-хто із присутніх у залі (з дозволу Голови ДЕК).

У виступі на захисті дипломної роботи необхідно врахувати повноту викладу положень, що відображають її зміст, новизну, теоретичну значущість.

Захист повинен носити характер наукової дискусії й проходити з дотриманням науково-педагогічної етики. Випускник повинен давати чіткі, аргументовані відповіді на поставлені запитання, уникати багатослів'я, словесних штампів, побутової лексики.

Під час доповіді за матеріалами дипломної роботи студенти використовують таблиці, діаграми, фотографії.

Орієнтовна тематика курсових робіт з української літератури (XIX століття)

1. Образ України в поезії Пантелеймона Куліша.
2. Сугестивні мотиви у творах українських поетів-романтиків.
3. Поетичні драми Лесі Українки в контексті світової драматургії.
4. Біблійно-християнські символи та мотиви в українській літературі XIX століття.
5. Типологічна спорідненість поезії Тараса Шевченка з творчістю Шандора Петефі та Адама Міцкевича.
6. Любовна тема в українській поезії II пол. XIX століття.
7. Духовний світ людини в рецепції романтиків.
8. Творчість Івана Котляревського в контексті українського національно-культурного відродження.
9. Реалізм і міфотворчість у «Кобзарі» Тараса Шевченка.
10. Драматизм соціальної проблематики у прозі Архипа Тесленка.
11. Художні функції образів-символів у «Кобзарі» Тараса Шевченка.
12. Філософська лірика Івана Франка та її проблематика.
13. Морально-етичні проблеми у гумористичних творах I пол. XIX століття.
14. Художня інтерпретація фольклорно-міфологічних образів у творах Лесі Українки.
15. Образ митця у творах Михайла Коцюбинського.

(XX століття)

1. Особливості філософської лірики Богдана-Ігоря Антонича.
2. Новаторство ранніх поем Івана Драча «Спрага», «Ніж у Сонці».
3. Проблематика балад Івана Драча.
4. Філософська поезія Ігоря Римарука.
5. Поезія Оксани Забужко як бунт проти стандартизації людини.
6. Особливості патріотичної лірики Дмитра Павличка.
7. Психологізм художньої деталі у прозі Григорія Косинки.

8. Засоби образотворення у прозі Миколи Хвильового.
9. Мотиви лірики Євгена Плужника.
10. Традиції європейського модернізму у творчості Павла Тичини.
11. Сильові тенденції української прози 20-30-х років ХХ століття.
12. Художня своєрідність імпресіоністичної прози Михайла Івченка.
13. Тематично-сильове розмаїття усмішок Остапа Вишні.
14. Історичні події та їх герої в поезії Ліни Костенко.
15. Морально-етичні дисонанси доби в художньому осмисленні Сергія Жадана.
16. Тема яничарства у прозі Романа Іваничука.
17. Новаторство лірики Василя Голобородька.
18. Мотив духовної самотності жінки у прозі Оксани Забужко.
19. Фантастика та реальність у прозі Валерія Шевчука.
20. Художньо-сильові особливості лірики Василя Герасим'юка.

Орієнтовна тематика дипломних робіт з української літератури

1. Релігійна тематика в українській прозі II пол. ХІХ століття.
2. Емоційність лірики Миколи Вінграновського.
3. Особливості розвитку української фольклористики у ХІХ столітті.
4. Ліна Костенко на тлі шістдесятництва: художній концепт.
5. Художня інтерпретація тоталітарної дійсності у прозі Бориса Антоненка-Давидовича.
6. Образ фатальної жінки у прозі Івана Франка.
7. Семантика кольорів у ліриці Ліни Костенко.
8. Художнє відтворення загальнолюдських проблем у творах Валер'яна Підмогильного.
9. Жанрово-тематичне розмаїття українського дитячого фольклору.
10. Художня концепція християнства у творчості Тараса Шевченка.
11. Народний ідеал українського героїчного епосу.
12. Проблема історичної пам'яті у творах поетів-шістдесятників.

13. Міфологізація людського буття у творчості Михайла Коцюбинського.

14. Художньо-філософське осмислення людських і природних метаморфоз у творчості Євгена Плужника.

15. Еволюція творчості Миколи Вороного.

16. Художнє моделювання української історії у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай».

17. Прекрасне в художньо-поетичному відтворенні Олександра Олеся.

18. Архетип матері у творчості Лесі Українки.

19. Міфологічна основа літнього циклу календарної обрядовості.

20. Художньо-стильові особливості поезії Михайла Драй-Хмари.

Список використаної літератури

1. Вихованець І. Таїна слова. – К., 1990. – 211с.
2. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1994. – 245 с.
3. Гончарук Л. Психологія навчання. – К., 1985. – 195 с.
4. Дипломна робота з української літератури. Методичні рекомендації для студентів філологічного факультету / Уклад. В.Владимирова, В.Захарова. – Суми, 2004 . – 38 с.
5. Занюк С. Психологія мотивації: Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К., 2002. – 304 с.
6. Зосименко О. Особливості організації проектної діяльності студентів під час вивчення педагогічних дисциплін. Методичні рекомендації для викладачів та студентів педагогічних вищих навчальних закладів. – Суми, 2005. – 42 с.
7. Ковалів Ю. Програма з української літератури. – К., 2005. – 66 с.
8. Костюк Г. Про психологію розуміння. Навчально-виховний процес і розвиток особистості. – К., 1989. – 298 с.
9. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та інші. – К., 1997. – 752 с.
10. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст.: Проект// Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4 – 6.
11. Сбруєва А. Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільних знань. – Суми, 2008. – 78 с.
12. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К., 2005. – 119 с.
13. Соловійов С. Основи наукових досліджень. – К., 2007. – 174 с.
14. П'ятницька-Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі. – К., 2003.– 115 с.
15. Шейко М., Кушнарєнко Н. Організація та методика науково-дослідної діяльності студентів. Підручник. – 2-е видання, перероблене і доповнене. – К., 2002. – 54 с.

Зміст

| | |
|--|----|
| Передмова | 3 |
| Курсова та дипломна робота з української літератури як важливий етап розвитку науково-дослідницької діяльності студентів-філологів | 5 |
| Етапи написання курсової та дипломної робіт | 8 |
| Вимоги до оформлення науково-дослідницьких робіт | 16 |
| Захист роботи | 20 |
| Орієнтовна тематика курсових робіт з української літератури | 22 |
| Орієнтовна тематика дипломних робіт з української літератури | 23 |
| Список використаної літератури | 25 |

Навчальне видання

Курсова і дипломна робота з української літератури
Методичні рекомендації для студентів-філологів та викладачів
вищих навчальних закладів

Укладачі: Владимірова Валентина Миколаївна,
Кириленко Надія Іванівна

Суми: Видавництво СумДПУ, 2009 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальний за випуск **В.В. Бугаєнко**
Комп'ютерний набір **Н.І. Кириленко**
Комп'ютерна верстка **О.Ю. Заніна**

Здано в набір 16.04.09. Підписано до друку 19.05.09.
Формат 60x84/16. Гарн. Arial. Папір офсет. Друк різогр.
Умовн. друк арк. 1,6. Обл.-вид. арк. 1,8.
Тираж 100. Вид № 37.

Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка
40002 Суми, вул. Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ ім. А.С. Макаренка

